

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. X. Quî dictis Excerptendi modis Philosophus, Mathematicus, Medicus,
Jurisconsultus, Theologus uti possint.

Pruna manibus allata.

Piscis reddidit Atilano suum annulum.

Pecunia in plebem sparsa; carpentum argenteum.

Panis mensa non illatus sata in venatione conculcata tacite reprehendit.

&c. &c.

Nec dubita inter elementa hujus titulos comprehendi etiam istos multiplici variatione: *Patientia, Perseverantia, Paupertas, Poenitentia, Providentia Divina* illustra specimina. Sic etiam non omissa *Pigritia, Procrastinationis, Pufflanimitatis, Pudoris noxii exempla.*

Litteram mutam, & ut Quintiliano videatur, prope modum supervacaneam, (Q) quia raras habet titulos, transimus. Elementum ergo proximum, ejusque initium inspiciamus.

Rosa, aliq. flores exhibiti mediâ hieme.

Riserunt, & cantarunt in morte plures.

Radobodus impius querit societatem apud inferos.

Reges non irritandi.

Regale capillitium Chroidis.

Rapa nobile donum regi.

Res è joco nata.

Regum Hierosolymorum coronatio.

Repentina clades tripudiantibus immissa.

Revixerunt aliqui in rogo.

Robustissimi, Glaucus Carystius, &c.

Risus inter lacrymas.

&c. &c.

Ita nunc etiam paradigma Indicis in Historica deditus. Hic pongo, explicatos modos Lemmatum, Adversariorum, Historicorum, Oratori, Rhetorici, Concionatori, Philologo cuicumque convenire. Transamus igitur ad aliarum quoque facultatum exedras, ut confiter tam Philosophiæ ac Theologiæ, quam ceterarum artium ac scientiarum studiosis dictam exceperendi rationem profuturam.

CAPUT X.

Qui dicitis Excerptandi modis Philosophus, Mathematicus, Medicus, Jurisconsultus, Theologus uti possint.

Sunt homines semidocti perquam tenui eruditione distincti, qui historiolas aliquot in medium recitare, dictum aliquod è melioribus proferre, facerias nonnumquam & sales narratiunculis inspergere nōrunt: Putes eos ex Hippocrenes fontibus largiter bibisse. Sed sapiens cum iis versare, & eadem atque eadem decies, tricies, centies narrari audies. Deest varietas, quam illis suggererent Excerpta. At illi hujus exercitationis aut ignari, aut negligentes, quidquid memoriæ tenaciùs inhaerit, id ubique venditant. Deest nimirum suppellex complurium ejusmodi dictorum, aut historiarum, quæ familiari colloquio misceri possint. Sunt etiam, qui seipso specioso nomine Politicos vocent. Suarum esse partium hi putant de quavis re, præsertim politicâ, facile promptèque vel ad extemporalitatem usque posse differere. Sermo nascitur de magistratu, rebûque curiæ? copiosè disputant. De pace ac tranquillo Reip. statu? multa proloquuntur. De Marte rebûque bellicis? etiam hîc sapere videntur. De venatu, aucupio, piscatu sit mentio? neque hîc tacent. De scientiis & artibus, de Poësi & Rhetoricâ, de Philosophiâ & Mathematicâ, de Medicinâ, de Jurisprudentiâ aut Theologiâ studiis oritur disputatio? neque hîc obmutescunt. Censeas eos per artium & scientiarum omnium hortos non sine spoliis ambulasse. Sed penitus hos dissertatores inspicere, & invenies quàm multa è superte solum sensu proferant, quàm exigua, & rara eorum eruditio sit. Asper-

gunt quædam è Mathesi aut Philosophiâ naturali, è Galeno, aut Baldo, aut etiam Augustino quædam balbutiunt. Ex omnibus aliquid, isti nimirum, quod dici solet, ex paleis inanibus triturant faciunt. Scire volunt, & sciri, sed viam ad scientias ignorant. Monstemus illam comiter, ne nostri promissi fidelem accusent. Quid, aut quomodo Medicina a Jurisprudentiâ studiois excerptandum sit, queris. Proficiendi desiderium aperis. Te igitur manu ducam. Quod de Medicis & Jurisperitis dixerimus, id etiam Mathematicis, Philosophis, Theologis suatum putato. Ordiamur ab Arte Medicâ, quam ego semper plurimum & amavi & veneratus sum. Imò huic studio, ni divini nutus aliquid duxissent, me totum consecrâssem in discipulum. Peditum Medicus ægroto Angelus, imò Deus est.

§. I.

Medicinæ studium aggressurus, omnium primò, putem, scriptores notæ melioris, tam præcos, quàm recentiores norit. Inter præcos alii Græci, Arabes alii. E Græcis princeps Hippocrates Cos, qui ævo Artaxerxis Longimani vixit, annis circiter quadringentis octoginta * ante partum Virginis. Multa Hippocratis scripta lapsus sæculorum nobis invidit. Hic facile Medicorum primus est, etsi Medicinam in artem non redegerit, quod præstitisse dicitur Galenus Pergamenus, sexcentis annis posterior, qui ævo Antonini Pii Romæ verè honoravit. Secundum istos medicinæ principes è Græcis celeberrimos numerantur Orisbasius Sardus (quem Galeni simiam dicunt) Aëtius, Alexander Trallianus, Paulus Ægineta. Inter Arabes præcipui sunt Avicenna, Mesue, Rhafsis, Joannes Serapion, Avenzoar, Haly abbas, Almanfor. Doctrinam horum rejicit Leonardus Fuchsius in Institutionibus l. 5. c. 11. & ultimo. Sed errasse hic Fuchsius pronuntiat totus ferè Medicorum senatus, qui Arabes illos scriptores æmulo complectitur.

C Medicorum Practicorum methodus pæne ab omnibus constituitur hæc triplex, Pathologia, Simiotica, Therapeutica.

Pathologia morborum nomenclaturas, ideam, statum, naturam, differentias, causas, adeoque pathemata, & quæ corpus paritur, declarat.

Simiotica continet morborum signa, tam ea, quæ morbum patefaciunt, & dilatoria, vel pathognomonica dicuntur, quàm ea, quæ morborum eventus docent, & prognostica vocari solent. Hic artificii est, comparatio virium cum morbi vi, & solers conjectura, utrum ab altero sit vincendum.

Therapeutica morborum continet curationem, quæ ab indicationibus petenda. Porro Therapeutica, pars Medicinæ obsequiosa in Diætâ, Chirurgiâ, & Pharmaciâ, dividitur. Diætæ accuratum studium, & tibi Faustine, & omnibus Medicinæ amantibus summè atque unice commendo. De hac tibi plura suo tempore, sed in aurem. Jam progrediamur.

D Ego quidem tam Philosophis, quàm Theologis, tam Medicis quàm Jurisconsultis geminas classes illas Adversaria & Historica, censeo multum profuturas, tam ad familiarem dissertationem, quàm ad scientiæ augmentum; sed maxime, meo quidem judicio, erunt adjumento Lemmata, quæ Medico quidem hunc in modum conficienda. Exempli gratiâ paucos titulos Lemmatum subjungamus.

Febres in genere. De his Galenus l. 1. de Different. febr. c. 1. 2. 3. l. 1. ad Glaucon. c. 1. Daniel Sennertus l. 1. de Febribus, primis quinque capitibus. Hieronymus Mercurialis l. 5. Practicæ medic. quatuor primis capitibus. Nicolaus Piso l. de Febribus c. 1. Horatius Augenius l. 2. de Febribus, primis octo capitibus. Hercules de Saxonâ l. 8. Panthæi sui, seu Medic. practicæ. Joannes Fernelius in Generali suâ Methodo curandarum febrium,

brum, toto tractatulo, capitibus 12. distincto. Joannes Heurnius l. de Febribus, primis quatuor capitibus. Donatus Antonius ab Altomari, parte primâ totâ, de Medendo febribus. Summe universè 54. capita. Hieronymus Capivaccius l. 6. Medic. practicæ, qui de febribus agit, primis 28. capitibus. Ferdinandus Mena in Methodo medendi febribus, præ Medicis Hispanis usitata.

Hic, Faustine, nota: Scripturus aut docturus publicè de febribus, hos omnes lege. Sed animum, inquis, non plures lectioni meæ permittit tempus: quem seligam? salvo meliori judicio, Daniele Sennertum, nec brevem nimium, nec nimis prolixum. In ceteris hic scriptor seipsum comprehendabit. Sed paullulum pergamus.

Febris quotidiana. Galenus lib. 1. ad Glaucon. cap. 7. & 12. Sennertus l. 2. de Febribus cap. 19. Mercurialis l. de Febribus cap. 12. Augenius l. 5. de Febr. cap. 15. Pifo lib. de Febr. cap. 10. Capivaccius l. 6. Pract. medic. c. 32. Ab Altomari de Meden. Febr. part. 7. cap. 6. Fernellius l. 4. Pathol. c. 12. De Saxonâ Panthei, lib. 8. c. 35. Heurn. l. de Febr. c. 23. Mena Meth. meden. Febr. cap. 32. 8033.

Febris tertiana, notha, seu spuria, Galenus lib. 1. ad Glaucon. c. 5. & 10. Sennertus l. 2. de Febr. c. 18. Mercurialis l. 5. de Febr. c. 9. Augenius l. 5. de Febr. cap. 14. Pifo l. de Febr. c. 9. Capivaccius l. 6. Pract. medic. c. 29. Altomarius de Meden. Febr. part. 3. c. 4. Fernellius l. 4. Pathol. c. 23. De Saxonâ Panthei, lib. 8. c. 32. Heurnius l. de Febr. c. 22. Mena Meth. med. Febr. c. 28.

Febris quartana. Galenus lib. 1. ad Glaucon. cap. 6. & 11. Sennertus lib. 2. de Febr. c. 20. Mercurialis l. 5. de Febr. c. 11. Augenius l. 5. de Febr. c. 16. Pifo de Febr. c. 12. Capivac. l. 6. Pract. medic. c. 34. Altomarius de Med. Febr. pag. 3. c. 5. Fernellius l. 4. Pathol. c. 14. De Saxonâ Panthei, l. 8. c. 36. Heurnius l. de Febr. c. 25. Mena Meth. med. Febr. c. 29. 30.

Doctrina de febribus difficilis, necessaria, utilis.

Ophthalmia & Lippitudo. Christophorus à Vegâ, l. 3. de Arte medendi, sect. 2. c. 1. Heurnius de morbis oculorum, aurium, nasi, oris, dentium, cap. 3. Mercurialis l. 1. Pract. Medicinæ c. 3. Pifo de morbis cognoscendis & curandis, l. 1. c. 27. Capivac. l. 1. Pract. Medic. c. 31. Altomarius l. de Medendo corporis malis, c. 10. Fernellius l. 5. de Partium morbis & symptomatis, cap. 5. De Saxonâ l. 1. Panthei, c. 19. Sennertus l. 1. part. 3. sect. 2. c. 12.

Dentium dolor. Ibidem, sed aliis atque aliis capitibus.

Angina. Prioris, mutatis locorum numeris.

Asthma. Jam notati auctores, sed diversis capitum testimoniiis.

Tussis. Priori modo scriptores annotandi. Ita, stomachi vitia; Gravedines, seu catarrhi, Verrigines, Bilis atræ & flavæ peccata, Pleuritis, Phlebotomia. Ita prorsus sine certo ordine, (quem Lemmatum index dabit) omnis generis morbi in Lemmata redigendi, adscriptis auctoribus eo modo, quem hic oculis representamus.

Quod si aliquid singularis pharmaci & artificii medici legas, vel audias, illud inter *Adversaria* referes, & conscribes fusiùs, aut certè ineres his ipsis lemmatibus. Scio Medicorum peritissimos id fecisse, qui subinde ab aniculis quiddam vilioris in speciem remedii audierunt, & in usum industriâ grandî traxerunt. * Periti est addere, demere, cum judicio, quo vulgus caret.

Auctorum, quos laudavi, diversæ sunt editiones: ego eam adhibui, ne erres, quam hic ostendo.

Galenus Veneris apud Juntas, anno 1565. folio. Hieronymus Mercurialis Francofurti ad Mœnum, 1602. folio. Horatius Augenius Francof. 1604. fol. Nicolaus Pifo Francof. 1580. folio. Hieronymus Capivaccius Francof. 1603. fol. Donatus Anton. ab Altomari Lugduni, 1597. fol. Herculis de Saxonâ Pantheum, seu Medicinæ Practicæ templum, Francof. fol. sine anno.

* Ita ipse fecit Galenus.

A Christophorus à Vegâ Lugduni, 1587. fol. Joannes Fernellius Francof. 1592. folio. Joannes Heurnius Lugduni Baravor. 1594. in quarto. Ferdinandus Mena Antverpiæ 1568. in quarto. Daniel Sennertus Vittebergæ 1628. in quarto.

Ex his auctoribus, creduntur omnium optimè scripsisse, Christophorus à Vegâ, Donatus Anton. ab Altomari, & Nicolaus Pifo, ad hodiernum usum Daniel Sennertus, vir multæ lectionis ac diligentia.

Et quamvis omnes illos auctores Excerptis necessariò usos, iisque plurimum adjutos credam (qui enim aliter potuissent?) id tamen singulariter ostendit Franciscus Vallerioli; qui Locos communes, excerpando utique confectos in lucem dedit.

Vallerioli sunt ipsissima hæc verba: lege, obsecro, lege: Itaque in id animum appuli, ut Medicinam longè latèque diffusam, & quasi incertis sedibus vagantem, totam componerem, atque in ordinem egerem. Quod hac ratione fieri posse putavi, si ad conscribendos locos de

de Medicinâ communes, totum me darem, ut quæ in arte rudia, impolita, perplexa, obscura, dispersæ essent, quæ etiam confusa, & quasi Cimmeriis tenebris involuta, ea in ordinem cuncta atque compendium, adhibita methodo, redigerem: Ut locorum de se Medicâ communium accuratâ tractatione, universæ Medicinæ placita atque scita suis sedibus reponi, dispersa in ordinem cogi, diffusa colligi, & confusa distingui possent. Quod cum in aliis artibus ac disciplinis effectum à summis earum professoribus vidissem: idque in nostrâ tantum desiderari Medicinâ, in quâ id præstari maxime, & ad compendium, & ad hominum utilitatem decebat, nolui hac in parte mutilam, mancamve Medicinam esse.

Institutiones porrò medicas scripserunt Leonardus Fuchsius, Daniel Sennertus, Ludovicus du Gardin cujus liber inscribitur, Hottentui Introductio, Gilbertus Jacchæus. Ex his materiam omnem medicam doctissimè conscribere tradere Sennertus, quod si brevitatem institutionum quæras, omnibus præfertur Jacchæus.

Sed priusquam ad Jureconsultos transeamus, tu cedo ex illis forulis, quæso, Medicum illum, Ioannes Iacobus VVeckerus est, qui Medicinam universam non ingenioso solum, sed perquam utili compendio complexus. Et en ista libri incipitio. *Medicina utriusque Syntaxes, ex Græcorum, Latinorum, Arabumque thesauris, per Ioan. Iacobum VVeckerum, singulari fide, methodo ac industriâ concinnata. Accessit Index locupletissimus.* Liber mihi in paucis charus, hinc semper ad manum est. Sine responso non facile dimittor, quociescumque illum consulo: summarim breviterque docet, quod interrogo.

Sed ecce totam simul bibliothecam Medicam commonstro. Hæc libro præfixa fons est: *Bibliotheca Medica, sive Catalogus illorum qui ex professo artem medicam scriptis illustrarunt. Nempe Qui, Vbi, Quâ formâ, Quòve tempore scripserint.* Libri auctor Paschalis Gallus, qui parte primâ suæ bibliothecæ mille ducentos viginti quatuor auctores percenset, & singulos è scriptis exhibet noscendos: Nonnulla scitu non indigna miscet. Parte alterâ appendices necit non inutiles: Quinam hucusque de Medicinâ scripserint Sermone Gallico, & Germanico: Quinam in Hippocratem & Hippocratis Aphorismos, in Galenum, in Avicennam, in Dioscoridem: Quinam de re Chirurgicâ, Anatomicâ, Herbariâ commentarios dederint: Qui Pharmacopœas, qui Practicas, Consilia medica, Pestem, Luem venericam scriptis explicarint. Vide Bibliothecam, sed compendiosissimam, & quam manu vel sinu circumferas. Jam porrò Jurisprudentiam accedamus.

§. II.

E Diçtis, arbitror, satis luculentum, quomodo Civilis Scientiæ amans excerpit. Nam excerpenti ratio hic

hic eadem est cum priori, mutatis solum auctoribus. Et *Adversaria & Historica* Jurisconsulto proderunt, maxime vero *Lemmata*.

Quid autem Jurisconsulto de Solertiâ Excerpti universè sit sentiendum, doctissimus Jureconsultus, Mathæus Gribaldus Cherianus his omnino verbis, monitor præcellentissimus explicans: Ultimus, inquit, studioso juveni labor superest (posteaquam & in legibus bene versari, & Doctorum opiniones discutere subtiliter atque ingeniosè didicerit) memoriam firmiter stabilire, ne (ut aliquando prædiximus) tot vigilæ, totque labores intereant. Quippe & memoriam hominis labilem esse constat, & nullam ferè disciplinam officium memoriæ magis, quàm legalem desiderare. Quocirca magnopere nitendum est, ut quod memoriæ viribus effici non potest, solerti id calamo suppleatur. Debet itaque juvenis, cum ex lege aliquâ memorabilem regulam, vel sententiam notaverit, aut ex glossæmatis Doctoribus enuntiatam aliquod *excerpsit*, ociter in librum selectum, sub congruis locis ac titulis referre, nec aliorum fidere repertoriis, quæ parum quidem conferant his, qui nullum laborem impendunt. Id tandem firmiter retinemus, quod nostro ingenio ac sudore paravimus. Hoc certo certius est, nullam à legibus conditis spectatæ scientiæ vitum; aut magni nominis Doctorem, suo indice, vel repertorio caruisse. Alius enim materiales tantum regulas in elementorum ordinem redegit: alius Juris regulas sub congruis titulis collocavit: plerique verò decisiones Doctorum, seu communes opiniones, tum ex illorum commentariis, tum etiam consiliis lausissimè congesserunt, (ut quoties casus occurreret) singula ad manum haberent. Mihi autem, studioso juvenes, disponendus sic liber videtur, ut ab initio in tres partes distingatur: in quarum primâ regulæ materiales, in secundâ morales, in tertiâ Juris regulæ sub congruis locis ac titulis statuuntur. Rursum pars ultima, quæ Juris regulas continet, in triplicem tractatum dividatur: quorum primus contractuum, secundus ultimarum voluntatum, tertius judiciorum regulas complectatur: atque ita perfectissimus totius Civilis scientiæ index modico labore comparabitur. Nec est fortè contemnendi laboris opus, omnes Bartoli theoreticas in regulas & explicationes redigere: quod permultos quidem attentasse scio, perfectissimè adhuc neminem. Sunt præterea nonnulli (ut prædiximus) qui labori magis, quàm ingenio vacantes, rejectis legum subtilitatibus, solas Doctorum opiniones amplectuntur, easque omnium voluminibus collectas in ordinem redigunt, ac disponunt. Ad quod abundè sufficere potest amplissimum illud Firmiani Bertachini repertorium in tria volumina distinctum. Nos aliquando (favente Deo) perfectum indicem in communem utilitatem proferemus, in quo non minus ingenio, quàm labori tribuisse præbabitur. At verò, juvenes felicissimi, in præsentia factis sit, hanc brevissimam methodum, ex tempore meditatam, vobis progredi incipientibus, vice Saturnalium muneris, edidisse, ut, quo pacto leges tractari debeant, tantisper ediscatis, donec alia majoris argumenti opera excudantur. Ceterum locos ipsos, tam ad materiales, & morales, quàm ad Juris regulas pertinentes, studiosè subjecimus, quò futuri indicis specimen aliquod jam agnoscere incipiat.

Hæc ad verbum Jurisperitissimus Gribaldus, qui ut efficacius hoc ipsum persuadeat, diversis id dissertationibus impensissimè commendat, his omnino titulis ad dissertationes singulas præfixis: Locos communes ingenii gratiã habendos, & materiarum sedibus memoriam adjuvandam, capite 17. De Locis communibus, capite 18. De Sedibus materiarum, capite 19. Philosophos, oratores, historiographos, poetas, aliisque idoneos auctores interdum recreationis gratiã legendos, capite 20.

Numquam parcendum calamo, & quæcumque vel ex legibus vel ex idoneis auctoribus excerptantur, in repertorium atque ordinem redigenda, capite 22. docet.

Quid ego his addam amplius? Ex ore meo, è sensu, è meo pectore locutus mihi videtur vir iste Juris scientissimus. Et ne quis novitatem vocis, *Excerpte*, accusare possit, hac ipsa ille, cum ea his studiis sit propria, peritè utitur: ita etiam memoriæ defectum *solerti calamo* suppleendum opportunissimè monet. Vel nulle testium loco, hic nobis unus sit. Sed progrediamur paulullum hoc calle.

Ad acuendam Excerpti solertiam subsidium non leve conscriptum à pluribus Jureconsultis, Joanne Nevizano, Ludovico Gomezio, Joanne Fickardo, & Joanne Baptistâ Zilero, quos Joannes Wolfgangus Freymontius I. V. D. magnâ parte auctiores in *Jugem* dedit hac libri inscriptione: *Elencus omnium auctorum, qui in Jure tam Civili quàm Canonico, vel commentando, vel quibuscumque modis explicando, ad nostram usque Aetatem claruerunt, Nomina & Monumenta complectens, &c.* Editus Francofurti ad Mœnum, anno M. D. LXXIV. Non grandis est hic liber, & levi pretio parabilis, sed opus illud ingens est, & quod unum bibliothecam æne constituat, cui inscriptio hæc præfigitur: *Tractatus universi Juris in unum congesti, XVIII. materias, viginti quinque voluminibus comprehendens. Præter summaria singulorum tractatuum accessere locupletissimi Indices, ita distinctè & ordinatè compositi, ut Lector materias, remere antehac sparsas artificiosâ distributione sub uno quasi aspectu positas contueri possit.* Hæc primi tomi frons est. Soli autem indices tribus justis voluminibus distinguntur. Sunt ita universè viginti octo grandia volumina Venetiis edita, an. M. D. LXXIV. Uti verò non cujusvis est Corinthum adire, ita nec cujusvis est tot libros emere. Florenis ducentis illa tot volumina vix emeris. Expenditum tamen neminem pœniteat, si possit ea cinere vel trecentis. Vir Jureconsultissimus, mihi non solum notus, sed jam dudum familiaris, de hoc ipso Jurisprudentiæ thesauro sepeculè disserens: *Quid rivulos, inquit, sectamur, quid libros congerimus, & bibliothecas implemus? Hic simul omnia possidemus, quæ de Jure dicendo docemus. Tu verò quod deest moneta, ne patiaris deesse solertiæ. Excerpte, & aurum lege, ex his, quas monstro, Aurifodinis. Hic te aurilegulum esse cupio.*

Porro Jurisprudentiæ tyronibus commendari præ ceteris solent Joachimi Minsingeri, Joannes Schneidwini, Hermanni Vultei commentarii ad Institutiones scripti. Posterior horum tam Theoriæ quàm Praxi condidit. His Matthæi Welfenbecii & Jacobi Cujacii Paratela succedant. Disputationibus publicis & privatis serviunt Theses Hieronymi Treutleri. Sunt qui Francisci Duareni, Udalrici Zasii, Jacobi Cujacii opera hoc ipso sine legant. Sed hæc fortasse absolutioris scientiæ viris plus commodant.

Henricus Canisius vir integerrimæ vitæ, mihi olim Ingolstadtii notissimus, in Jus Canonicum Summam scripsit, quæ illius Juris noticiam præbet. Huic paranda aliqui legunt Institutiones Joannis Pauli Lancelotti Perusini, sed rariùs prior frequentioris usus est. Joannes Oldendorpius Classes Actionum & Exceptionum scripsit, quas utiliter leget, qui à Theoriâ transit ad Praxim.

Erecentioribus laudandâ methodo scripserunt, Franciscus Cardinalis Mantica, de Tacitis & ambiguis conventionibus. Item de Conjecturis ultimarum voluntatum. Antonius Gomezius Variarum Resolutionum dedit Tractatum, ubi de Successione ex testamento, de Contractibus, de Delictis agit. Antonius Faber de Observationibus practicis scripsit ordine librorum Justinianæi Codicis. Andreas Fachinus de Controversiis Juris, non minus Praxi, quàm Theoriæ commodus videtur. Materiam feudalem elaborarunt, Henricus Rosenbal, & Hermannus

Libri Jurisprudentiæ tyronibus præ ceteris commendari.

mannus Vulceius, qui priori neutiquam deterior, sed succinctor Locos Communes, seu Excerpta ceteris melius censetur confecisse. *Nicolaus Vigerius*, geminâ methodo Juris Civilis, & Controversi, in primâ Leges, seu ipsos fontes; in alterâ certantes Doctorum opiniones refert. Sed ad ipsa solum Lemmata. Exempli gratiâ his ea titulis ordiamur.

Testamenta. De his Jus Civile integros offert titulos, Institutiones l. c. tit. 20. Digesta l. 78. tit. 1. Codex l. 6. tit. 23. Jus Canonicum l. 3. Decret. tit. 25. Interpretes ad singulos titulos. Ad Institut. *Schneidivv. Minsinger. Vulceius*, alii. Ad Digest. *Barolus, Baldus, Castrensis*, alii. Ad Cod. *idem*, qui ad Digesta: è recentioribus *Ioannes Sichard.* Ad Jus Canonicum *Abbas Panormit.* Rem testamentariam ex instituto tradit è recentioribus *Ioannes Dautz.* &

Restitutio in integrum. Præter leges & auctores jam nominatos, *Petrus Costalius* ad Digest. Hanc materiam professâ præstant *Ioannes Mauricius*, sed uberius illo *Sfortias Oddus.* De Restitutione minorum in specie *Anton. Ghezzius* tom. 2. c. 14. *Covarruvias Variar. resolut. l. 1. c. 3. & seqq.*

Usura. Distinctè hic leges docent, De Usuris rei iudicatae, De Usuris Pupillaribus, De Fiscalibus, De Usuris & fructibus Legatorum, seu fidei commissorum, De Nautico fenore. Hanc omnem materiam ex instituto tractat *Henricus Canisius.* Hoc uno sat multos nominavi.

Cambium. Vox ista Jurisconsultis forsan ignotior. De Cambio tamen scripserunt *Thomas de Vio*, qui & de Monte pietatis scripsit. *Hieronymus de Luca* Theologiae Professor, è sacrâ familiâ Servorum Æternæ Matris Virginis Mariæ *Fabianus Genuesis.*

Usucapio, Præscriptio. Post leges & auctores jam dictos, de Præscriptione & Usucapione, è recentioribus scripserunt *Ioannes Bolognetus*, & professus studiis *Franciscus Balbus.*

Nummaria res. *Covarruv.* de Veterum numismatum collatione. *Reimerius Budlius* de Arte eudendæ monetæ libro singulari: Addidit Quæstiones Monetarias lib. 11. *Albertus Brunus* de Augmento & Diminutione monetarum. *Ioannes Bodinus* de Republicâ lib. 6. cap. 7. *Regnerus Sixtinus* de Regalibus l. 2. cap. 7. Plures hac de re scriptores junxit *Tractatus* anno 1591. Coloniae apud Joannem Gymnicum in quarto editus.

Ita, Faustine, alia atque alia lemmata, prout sese offerunt legenti, disponenda, appositis auctoribus, qui ea descriptione prosecuti sunt. Et quanti est, meliorum auctorum vel noticiam solum in promptu habere. Nam uti edonibus & bibonibus magni est, hospitium nosse, quod nobilium vinam vendat: ita Juris aut Medicinæ studiosis plurimum conducit, scire fontes, ad quos viâ compendiariâ pervenire liceat.

§. III.

Methodus excerpti quæ Medicis & Jurisconsultis, eadem Philosophis, Theologis, & aliis suaderet.

Hanc porro methodum, quam Medicis & Jurisconsultis, illam Philosophis, Mathematicis, & Theologis suademus. Idcirco nil opus hic prolixius morari. Profuerit hæc paucula submonuisse.

Sciat Philosophiæ studiosus, quæ sibi post auditio-

nem Logicæ potissimum discenda. Libri 8. Physicorum. Libri 2. de Generatione & Corruptione. Libri 3. de Animâ. Libri 4. de Cælo. Libri 4. de Meteoris. Libri 10. Moralium Nicomachiorum. Libri 2. Magnorum Moralium. Libri 4. Moralium Eudemiorum. Libri 8. Politicorum. Libri 2. Oeconomicorum, Libri 2. de Re familiarî. Libri 14. Metaphysicorum. Denique, quæ parva Naturalia vocant: uti sunt De sensu & sensibilibus, De memoriâ & reminiscentiâ, De somno & vigiliâ, De somniis, De divinatione per somnium, De longitudine & brevitate vitæ, De juventute & senectute, De sanitate & morbo, De phylignomiâ, De plantis, De animalibus infinita.

Hic valde dubito, Faustine, an ridere largiret, an verò graviter potius irasci debeamus. Quot nomen Philosophi gerunt, qui Aristotelem inspexerint numquam; nec pagellam quidem præcipitante oculo pervolarint? Quot Theologi, qui Thomam Aquinatem vix umquam, Biblia rarissimè, aut numquam legant? Et qualem eum dixeris Jurisconsultum, qui Bartoli aut Baldi libros nec eminus quidem saluta verit? Quis ille Medicus, qui Hippocratis & Galeni nomina vel millies & sæpius audierit, vix umquam viderit scripta? Hæc avi nostri magna labes est: ad rivulos hæremus, spiritus aut neglectis fontibus. Philosophus ante omnes Aristotelem legat: Theologus divinis libris principem legendi curam consecret, eos totos, nec cursim evolvat; scriptorem Angelicum subjungat. Hic reverâ gravissimè malim irasci, quam ridere, Theologum tam in Bibliis, quam in divo Thomâ ignotum esse hospitem. Ita nimirum literis studemus; omnia discimus, præterquam necessaria. Sed ad lineam.

Philosophus ergo convenienter suæ scientiæ lemmata conficiat, è quibus non solum auctores nosse, & quinam ceteris melius ex iis scripserint dicat, sed ut etiam in congressibus, in disputationibus, colloquiis, scriptationibus promptum habeat, quod è suo peculio promat; alioqui ut rudis scholasticus ridebitur; audiet, quod vulgò prisca objectum: Ex Academiâ venis: factum spiras ex inani scrinio, ex indocto pectore.

Ita & Theologus, quæ in divinis scientiis singulariùs explicari solent, exactè noriturus sunt, quæ traduntur de Trinitate, de Prædestinatione, de Incarnatione, de Angelis, de Gratiâ, de Legibus, de Fide, de Actibus humanis, de Jure & Justitiâ, &c. huc dirigat sua lemmata, & in ea referat, unde & auctores commendatiores nosse, & vel disputaturus, vel docturus, vel etiam scripturus, auxilium habeat paratum, quod disputantem, docentem, scribentem juvet, eorum saltem, quæ legit vel audit, memoriâ excitet. Sine Notis & Excerptis quod initio dixi, garruli sumus infantes, incerta, dubia, paradoxa, falsa veris miscemus. Nempe, quod veteris verbi est, campanum æs audivimus, & turrim ignoramus è quâ auditum: ex Aristotele quædam garrimus, & Aristotelem numquam inspeximus.

Quos verò scriptores Philosophus & Mathematicus, quos Medicus & Jurisconsultus, quos Theologus præ ceteris suæ lectioni seligat, infra parte tertiâ monebimus.

PARS